

պատասխանից իմացանք, որ պ. Արշակ Տէր-Միքէլիանցը կամեցել է պատասխանել Արձագանքին: Ապուրջ սպասում էինք: Բայց ինչի այդպէս: Ինչի դէպ դէն է ընկել, քանի որ նրա տրամադրութեան տակն էր ձեռքէ ձեռք ընկած Արարատը: Արդե՞ք աւելի բարձր ու նպատակաւորմար չէր լինի, որ Արարատի մէջ հրատարակուած յօդուածի դէմ գրուած ընդդիմախօսութեան պատասխան տալու հարկ դատուած միջոցին՝ նոյն իսկ Արարատի մէջ պատասխան տրուէր: Իսկ ճանապարհներէր ծանաւորելը, հետեւապէս և ամենակարճը կրկնէր: Պ. Արշակ Տէր-Միքէլիանցի վարմունքի մէջ մի հանելուկ կայ: Արարատ խիստ ստատորոտ է, եթէ կամեցել են Նոր-Գար-ի ձեռքբերով կրակից չազանակներ հանել: Ինչ որ վերաբերում է պատասխանի բովանդակութեան՝ կարծում եմ, որ շատ հետաքրքրական ու չափահաս էր: Իմ համոզմամբ այդ պատասխանը հանրային կարեւորութիւն պիտի ունենար, ուստի խիստ ցաւում եմ, որ պ. Ա. Տէր-Միքէլիանց այսպէս ժամանակ չամբէ: Նրա սեպուհ պարտաւորութիւն էր՝ պատասխանել մի ամբաստանութեան, որ վտանգում է ոչ միայն նրա, որպէս ուսուցչի բարի համբաւը, այլև մեր հոգեւոր ճանապարհի անուանը: Արձագանքը իւր 35-ի առաջնորդող առանց այլապիտեան, յայտնապէս և դրականապէս պ. Տէր-Միքէլիանցին ամբաստանում է ձեռնարանում հարգանքները: զարգացնելու ու հայեացքներ արծարծելու դատաւարականի ձգտման մէջ: Ամբաստանութիւնը խիստ ծանր է՝ ոչ միայն պ. Ա. Տէր-Մ. նման մի անձի համար, որ մեր ձեռնարանում Աստուածաբանութեան դասաւոր է կարգուած, այլ և հասարակ ուսումնարանի սակ պաշտօնէի համար: Պ. Ա. Տ. Մ. բաւ պիտի իմանար, թէ Արձագանքի յօդուածն ինչ նշանակութիւն կարող էր ունենալ հասարակութեան մէջ և որքան կարող էր վրդովել հանրային միտքը: Այդ ամբաստանութիւնը մեր գլխակներէ կողմից իրենց հակառակորդներէ վրայ բարձրաբար լարուածքներ իման բան չէր, որպէս զի կարելի լինէր անպատասխան թողուր: Արձագանքի յօդուածը ոչ միայն մեղմանում, այլ և շատ հեռու տեղեր

կարգացուել է...: Ուրեմն ցանկալի էր, որ վերջապէս պ. Ա. Տէր-Միքէլիանցը համար ու հաշիւ տար: Արարատը կուգէինք հաշիւ. է տալիս. կարծում եմ, այստեղ աւելի քան կուգէինք հաշիւ է...:—այստեղ հայոց եկեղեցու դասանական վարդապետութեան հաշիւն է: Սպասե՛ք մտածել, որ այս անգամ պ. Ա. Տ. Մ. իւր գրիչը շարժելիս՝ փորը ինչ ոճին հանդարտութիւն ընծայէր:—դա զրաւական կրկնէր, որ միտքն էլ անդորր է և պայծառ:

Իերենգուտ նաւամատոյց չիւնելու մասին առանձին ծրարք էր կազմուած առևտրական նաւահանգիստների կառուցման հաստատուած յանձնաժողովի ձեռքով Այժմ ՀՈՅ. Եր. հաղորդում է, որ այդ ծրարքը հաստատուած է:

Քաղաքիս հասարակութեան, մանաւանդ հասարակ դասակարգին, զբաղեցնող դէպքերից մէկն էլ Ասեղ Տէր-Աւետիսեանցի սպանման գործն է: Հանգուցեալը 53 տարեկան էր և պարագայում էր մասնաւոր փաստաբանութեամբ: Նա յունիսի 26-ին շաբաթ օրը դուրս գալով իւր տնից, գնում է Օրթանալ, ուր կղզու վրայ եղած դռնաբանութեան է անցկացնում և ապա անհետանում: Յուլիսի 2-ին այդ մասին տեղեկութիւն են տալիս թիֆլիսի տարիկանութեան, որ եռանդով սկսում է գործին հետազոտել ինչից: Յուլիսի 3-ին Միքիմեանցից այգու մօտեւորում Գուրի մէջ գտնուած են հանգուցեալի գիւղը խողովողուած: Կասկածն ընկնում է յիշեալ դռնաբանի տէրի՝ Արշակ և Բաղդատ Թումանեանների և ձկնորս Պետրոս Նազարեանի վրայ. դրան առիթ է տուել՝ մանաւանդ այն հանգամանքը, որ քննիչը քննելով դռնաբանի մօտեւորը արեան հետքեր է գտել: Հանգուցեալի վրայ միայն փոխորդ և չապիկ կար, կուրորդ երեք տեղից դանակով կտրուած, դէմքի վրայ եօթը վէրք, ձեռքերը մի քանի տեղից կտրուած: Քննութիւնից երեւում է, որ նրան սպանել են Թումանեան եղբայրների այգում, ջրհան անխի մօտեւորը, որտեղից յետոյ նաւակով տարել են գետի մէջ տեղը ձր:

նոյն իսկ նրա հաւատալիքները... հնարած իւր երեսուն և հինգ տարեկան հասակին: Ամեն մարդ չէ կարող այդ միջոցը իւր վերաբերմամբ ստել:

—Նստեցէք, ասաց Ալեքսանդր Պաւլովնան,—ինչ էք ձօնանալի պէս անդադր սենեակում անց ու դարձ անում:

—Այսպէս աւելի յարմար է, պատասխանեց Լեօնը:—Ես Պոկրսկու խմբի մէջ ընկնելով, պէտք է ձեռք Ալեքսանդր Պաւլովնան, սակայն, որ բոլորովին վերածնունդայ. ես հարցախնդրում էի, սովորում, ուրախանում, ակնածում:—մի խօսքով, կարծես տաճար մտած լինէի: Եւ յիշաւ. որ միտս չէն գալիս մեր ժողովները՝ Աստուած վկայ եմ ասում ձեռք, արանջելի, մինչև իսկ արտադրած բան շատ կար արհուրդ: Նրանալեցէք ձեռք եօթ, ութ հոգի տղայք հաւաքուած ենք նրա մօտ. սենեակում միայն մի ճրագուէ մոմ է վառուած. բերում են թէյ:—մի վատ, ամենալատ բան. իսկ պարսիմարը հօ—հին, քարի պէս չոր... բայց մի տեսէ՛ք մեր դէմքերը, մի լսէ՛ք մեր խօսակցութիւնները: Իւրաքանչիւրի աչքերից ոգևորութիւն և երեսները կրակ էր ցայտում, սրաները բարակում: մենք խօսում էինք և՛ Աստուծու, և՛ ճշմարտութեան, և՛ մարդկութեան ապագայի, և՛ պօլսկայի վրայ:—երբեմն յիշարութիւններ էին լինում մեր խօսածը և չնչին բաներով էլ յափշտակում էինք:—բայց ինչ հոգ... Պոկրսկին ոտները սեղմած նստած էր լինում, ձեռքը դիմար տուած դուռնաբանի երեսին. բայց աչքերը վայրատակում էին: Ուրեմն կանգնած սե-

ղի: Ասում են, որ սպանութիւնը կողովակու. նպատակով է եղել, որովհետեւ նրա վրայ բացի չորից, իբրև թէ եղել է 100 ռ. փող, ոսկէ ժամացոյց ոսկէ շղթայով, արծաթէ գօտի, վեց մատանի. բայց ընդհանրապէս կարծուած է, որ նա այդքան փող հաղել թէ ունենար և սպանութիւնը վրէժխնդրութեան արդիւնք են համարում, քանի որ հանգուցեալն իբրև մասնաւոր փաստաբան չատերին դժգոհութիւն պատճառելու առիթ ունէր: Սպանութեան համար կասկածաւորները բանտարկուած են:

Վարչաւ քաղաքի բնակչուհի Գ. Ն. պաշտօնական տեղեկութիւն է ստացել, որ Կովկասում անգլաական վարձանած քեռու չորս միլիոն բուրլո ժառանգութիւնն իրեն է կտակած:

Խաչատուր Արովանի յիշատակն ունինք 712 թուրք 60 կ.: Այս գումարի վրայ աւելացնում ենք Նիժնի պ. Մեքիմեանցի Շրտանանի նուիրած 1 թուրքին: Ունինք ընդամենը՝ 713 թ. 60 կ.:

Անիի մեր թղթակցը յունիսի 27-ից գրում է մեզ:—Այսօր Անիում ենք իմ մի քանի ընկերներով: Ուղիղ 6 տարի առաջ մի անգամ էլ բախտ էի ունեցել տեսնելու հայոց աւերակ մայրաքաղաքը: Համարեա թէ այդ վեց տարեայ մէջ Նշանաւոր փոփոխութիւններ չեն պատահել աւերակների քաղաքման մէջ. այլ ընդհանրապէս բացակա են երկու երեք շինութիւնները: Նոր աւերակների չնորհի հայագէտ պրոֆեսոր պ. Ն. Մառի Այսօր այստեղ չէ պ. պրոֆեսորը, որ եկել է ամառուայ ընթացքում պեղումներ անելու, այլ գնացել է Ալեքսանդրապոլ, կարծես հարկաւոր գործով: Նրա սպասարարի տեղով այսօր, կիրակի երեկոյան վերադառնալու է, որ վարդ, երկուշաբթի, նորից սկսէ իւր գործը: Յարգելի պրոֆեսորի նոր գիւտերի մասին իւր գաղափար յետոյ գուցէ տեղեկութիւններ ստանամ և հաղորդեմ Նոր-Գար-ին:

Աւերակ Անիումն էլ բաղդ ունեցանք կարգաւոր Նոր-Գար-ի վերջին նոր համարները: Յարգելի պրոֆեսորն իւր հասցեով ստանում է հայ լրագրողներից Նոր-Գար ամենօրեայ թերթը: Տեղիս վանահայր արժ. Ներսէս վար-

դապետի հետ էլ մի քանի խօսք խօսեցանք: Առաջիկայ կիրակի՝ Վարդապետի տօնին: Ներսէսն այստեղ պատարաւոր է: Այդ օրը Անիին այցելուներ շատ կըլինին: Պատարաւորն առաջին անգամ յիշուելու է նորահասաւոր Ահապիտ Հայրապետի անունը:

ՌՈՒՍԻԱՅԻ ԹԵՐԹԵՐԻՅ

Հարաւային Ռուսիայի գեմատուները խնդրամատոյց են եղել կառավարութեանը, որպէս զի գիւղատնտեսական բնաւորութիւն ունեցող կանանց միջնակարգ ուսումնարաններ հաստատուէ:

—Պետական կարուածների միջնակարգութիւնը թիւյ է տուել օգոստոսի 1-ից մինչև տասը կիւնու անդոտատէրերի համաուսական ժողով գումարելու:

—Վոլգայի շրջակայ նահանգներից լուրեր են ստացուած, թէ մարիս է յայտնուել, որը մեծ միասնեք է տալիս ցանքներին: Ժողովուրդը չդիտէ մորիսի դէմ կուրելու եղանակը, մանաւանդ որ ընդհանուր ուժով գործելու գործը չի լինում, այլ անհատներ են միայն գործում և այն անաջող:

—Օդեսայում աւարտման վկայական ստացել են 92 ուսանող, 5-ը պատմական-բնականական բաժնում, 32-ը ֆիզիկա-մաթեմատիկական և 55-ը իւրաւարանական մասերում: 3 հոգի ոսկէ չքանան են ստացել, որոնցից մէկն է իշ. Ամիրջանովը:

—Մի քանի վիճուորական չքաններում որոշուած է այս ամառու վկայականներ մտցնել՝ դա պատահալով ժամանակ տեղեկութիւններ հաւաքելու գործին ծառայեցնելու համար:

—Մօսկբո Պետերբուրգի բոլոր անուշկէներն շինողներին, օրու, խաղալիքի և այլ գործարաններին մի առանձին ցուցակ է տրուելու, որի մէջ նշանակուած կըլինին այն բոլոր նիւթերը, որոնք թուանուր լինելու պարտաւոր պարկուած են գործ ածելու: Կըլնէր մի այդպիսի ցուցակ էլ Թիֆլիսի գործարաններին յանձնարարել:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ՊԱՏՈՒՀԱՍՐ

Հաւաքաւոր Թիֆլիսի խորթ որդին է. քաղաքի օր մասն ասէ իրաւունք ունի իւր վճարած քաղաքային տուրքերի գո-

նէ մի մասը իւր պէտքերին գործադրուած տեսնելու, բացի Հաւաքաւորից: Ինչ ասեմք. Հաւաքաւորի ժողովուրդն էլ անմուռն, խաղաղ ժողովուրդ է. ոչ բողոքել զիտէ, ոչ էլ զանգատուել, այլ տաւում է ամեն տեսակ անօրէնութիւն:—այդ իւր ճակատի դիրքը, մի տեսակ երկնային պատուհան համարելով: Կարծես բաւական չէ, որ հաւաքաւորի գատաւարուած է շարաքներով, ամեներով, նոյն իսկ տարիներով իւր փողոցներն արդ ու կեդրի մէջ կորած տեսնելու, յոյսը Աստուծու վրայ դրած իւր փողոցները լուսաւորութիւնը լուսնակի գիւղերի, թէկուզ հենց աստղայից գիւղերի վրայ գնելու, կարծես բաւական չէ, որ գատաւարուած է ամուսնով միայն փակ կտաքերով արտահանող մարդկային այլեր աղտոյած օդը չնկու, բաւական չէ, որ ցեխ օրերը մինչև ծոնդը ցեխի մէջ է խրում, իսկ փողոցներն նոյն իսկ մեռած են ցեխի մէջ՝ դրսից օգնութիւն սպասելով կամ թէ չէ գատաւարուած է մի երկու արտօնակ փողոցներ աւելելու պատուով աղբի կոյտեր կազմելու մշակները օրը ցեխով բարձրացած անտանիկ վաշին կու ապու, ապա նոյն կոյտերը քաղաքներով փողոցներով մէջ մնալուց՝ քամու յարաւոր փողոց մէջ կուրանալու. ասում ենք բաւական չէ այս ամենը, ասա մի նոր պատուհան էլ այժմ աւելացաւ:

Այդ պատուհանը—մեր նոր ջրկիրներն են:

Քաղաքային վարչութիւնը խեղացի կարգադրութիւն է արել՝—որպէս զի մինչև այժմ քաղաքին ջուր մատակարար ջրկիրները (թո լուկէքը) ուրիշ անգամ գործադու անելով քաղաքայիններին անջուր լքողներն, առանձին տաւակներ է չիւնել տուել, ջրկիրներ վարձել, ձի ու էշ է պահում և իրեն է քաղաքայիններին ջուր մատակարարում:

Շատ գեղեցիկ միտք է, այնպէս չէ. դրանով նախ քաղաքայինները կազատուին թուրքախնդրի կամայականութիւնից, երկրորդ՝ աւելի է ծան. միջոցով ջուր կ'ունենան:

Բայց դա չքաղաքային մի երեսն է միայն. փորձեցէք շուտ տալ միւս երեսը և ինչ կըտեսնէք:

Ա. Թուրքախնդրն ամենապէս չափ

մեղ կարծես յաւիտեական ճշմարտութեան կենդանի անօրէնք և մի տեսակ մեծագործութեան համար կուրուած գործիքներ էինք ենթադրում...: Այս ամենը ձեզ խի՞տալի չեն թւում:

—Ամենին, ծանրութեամբ պատասխանեց Ալեքսանդր Պաւլովնան:—ինչի էք այդպէս կարծում: Թէեւ ես ձեր ասածը լիովին չեմ բմբւում, բայց ամենին ծիծաղելի է:

—Այնուհետեւ, ի հարկէ, մի փոքր խնդիրս պաւլովնան եկաւ, շարունակեց Լեօնը:—Այս ամենն այժմ կարող է մեղ երեխայութիւն թուել...: Բայց, իրենում եմ, այն ժամանակ շատ բան պարտական էինք Ուրեղներին Պոկրսկին անհամեմատ բարձր էր նրանից, անկասկած: Պոկրսկին թէեւ մեղ ամենիս էլ ոյժ և կրակ էր ներշնչում, բայց նա երբեմն դանդաղուած էր լինում և լուում էր: Նա մի վատաւորը, ջրային մարդ էր, բայց դա փոխարէն էլ հենց օր իւր թիւերը չէր ուղղում:—Աստուած իմ, օր ասէք չէր թուում. նա խոյանում էր երկրի ամենախորներն ու կապուտակը: Բայց Ռուրին, այդ գեղեցիկ և վայելչակողմ երեստարդը, շատ էլ պակասութիւններ ունէր. նա մինչև իսկ զարմատութեամբ էր պարագում. ամեն բանի մէջ խառնուել, ամեն բան օրոչելն ու պարզելը:—Նրա համար ասա էր դարձնել. նրա անհանգիստ բնաւորութիւնը դարձաւ չգիտելի... հասկանալի բան է. քաղաքական բնաւորութիւն ունի: Նա նրա մասին խօսում եմ այնպէս, ինչպէս այն ժամանակն էի ճանաչում: Սակայն, դժբաղդարար, նա ամենին փոխուած չէ այն օրից: Եւ չեն փոխուել

նեակի մէջ խօսում էր, խօսում էր ճարտար—կարծես իսկ և իսկ Դէմոսթենէսը լինէր՝ կատարած ծովը դէմ կանգնած: Բանաստեղծ Սուբոտինը յուրածած, ժամանակ առ ժամանակ կարծես քնի մէջ, հաս ընդհատ բացակայութիւններ էր արձակում: Բաւանանմայ բուր, պատուրի որդի Շիլլերը, որ իւր մշտական, ոչնչից չըխանդարուող լուծիւնն չնորհիւ խորին իմաստասիրի անուն էր հանել մեր մէջ՝ մի առանձին հանդարտութեամբ նստած էր լինում անխօս. նոյն իսկ ուրախ Շիլլերը—այդ մեր ժողովների Արիստոֆանը—խաղաղում և ժպտում էր միայն. երկու-երեք նորեկներ հանգիւստը հրճուածքով ակնաջ էին դնում մեզ...: Բայց գիշերը, կարծես թէ առած, խաղաղութեամբ անցնում է, ասում են: Ահա բացում է և միջնաղը, և մենք յուզուած, ուրախ, ագիւ, անարը (այն ժամանակները օդի հոտն անգամ չկար մեղ մօտ) և հոգու մի հանձնի խոնջութեամբ ցրում էինք մեր տները...: Միտս է, երբ դատարկ փողոցներով բոլորովին հողիացած անց էինք ինչու, նոյն իսկ աստղերին էլ աւելի փայտօրէն էինք մտիկ տալիս, հենց զիտանա նրանք՝ և աւելի մօտեցել, և՛ հասկանալի էին դարձել մեզ...: Եւ երջանիկ ժամանակ. չեմ ուրում հաւատարմ: որ դրանք ի դուր անցած լինին: Ասեմք դա զուր չկրու էլ—չկրու նոյն իսկ այն մարդկանց համար, որոնց յետոյ կ'անցըր փաշտեցին...: Որքան իմ նախկին ընկերները այդպիսի մարդկանց անպատահելի վրան նայելիս հենց կարծում են, թէ

նեակի մէջ խօսում էր, խօսում էր ճարտար—կարծես իսկ և իսկ Դէմոսթենէսը լինէր՝ կատարած ծովը դէմ կանգնած: Բանաստեղծ Սուբոտինը յուրածած, ժամանակ առ ժամանակ կարծես քնի մէջ, հաս ընդհատ բացակայութիւններ էր արձակում: Բաւանանմայ բուր, պատուրի որդի Շիլլերը, որ իւր մշտական, ոչնչից չըխանդարուող լուծիւնն չնորհիւ խորին իմաստասիրի անուն էր հանել մեր մէջ՝ մի առանձին հանդարտութեամբ նստած էր լինում անխօս. նոյն իսկ ուրախ Շիլլերը—այդ մեր ժողովների Արիստոֆանը—խաղաղում և ժպտում էր միայն. երկու-երեք նորեկներ հանգիւստը հրճուածքով ակնաջ էին դնում մեզ...: Բայց գիշերը, կարծես թէ առած, խաղաղութեամբ անցնում է, ասում են: Ահա բացում է և միջնաղը, և մենք յուզուած, ուրախ, ագիւ, անարը (այն ժամանակները օդի հոտն անգամ չկար մեղ մօտ) և հոգու մի հանձնի խոնջութեամբ ցրում էինք մեր տները...: Միտս է, երբ դատարկ փողոցներով բոլորովին հողիացած անց էինք ինչու, նոյն իսկ աստղերին էլ աւելի փայտօրէն էինք մտիկ տալիս, հենց զիտանա նրանք՝ և աւելի մօտեցել, և՛ հասկանալի էին դարձել մեզ...: Եւ երջանիկ ժամանակ. չեմ ուրում հաւատարմ: որ դրանք ի դուր անցած լինին: Ասեմք դա զուր չկրու էլ—չկրու նոյն իսկ այն մարդկանց համար, որոնց յետոյ կ'անցըր փաշտեցին...: Որքան իմ նախկին ընկերները այդպիսի մարդկանց անպատահելի վրան նայելիս հենց կարծում են, թէ

նեակի մէջ խօսում էր, խօսում էր ճարտար—կարծես իսկ և իսկ Դէմոսթենէսը լինէր՝ կատարած ծովը դէմ կանգնած: Բանաստեղծ Սուբոտինը յուրածած, ժամանակ առ ժամանակ կարծես քնի մէջ, հաս ընդհատ բացակայութիւններ էր արձակում: Բաւանանմայ բուր, պատուրի որդի Շիլլերը, որ իւր մշտական, ոչնչից չըխանդարուող լուծիւնն չնորհիւ խորին իմաստասիրի անուն էր հանել մեր մէջ՝ մի առանձին հանդարտութեամբ նստած էր լինում անխօս. նոյն իսկ ուրախ Շիլլերը—այդ մեր ժողովների Արիստոֆանը—խաղաղում և ժպտում էր միայն. երկու-երեք նորեկներ հանգիւստը հրճուածքով ակնաջ էին դնում մեզ...: Բայց գիշերը, կարծես թէ առած, խաղաղութեամբ անցնում է, ասում են: Ահա բացում է և միջնաղը, և մենք յուզուած, ուրախ, ագիւ, անարը (այն ժամանակները օդի հոտն անգամ չկար մեղ մօտ) և հոգու մի հանձնի խոնջութեամբ ցրում էինք մեր տները...: Միտս է, երբ դատարկ փողոցներով բոլորովին հողիացած անց էինք ինչու, նոյն իսկ աստղերին էլ աւելի փայտօրէն էինք մտիկ տալիս, հենց զիտանա նրանք՝ և աւելի մօտեցել, և՛ հասկանալի էին դարձել մեզ...: Եւ երջանիկ ժամանակ. չեմ ուրում հաւատարմ: որ դրանք ի դուր անցած լինին: Ասեմք դա զուր չկրու էլ—չկրու նոյն իսկ այն մարդկանց համար, որոնց յետոյ կ'անցըր փաշտեցին...: Որքան իմ նախկին ընկերները այդպիսի մարդկանց անպատահելի վրան նայելիս հենց կարծում են, թէ

նեակի մէջ խօսում էր, խօսում էր ճարտար—կարծես իսկ և իսկ Դէմոսթենէսը լինէր՝ կատարած ծովը դէմ կանգնած: Բանաստեղծ Սուբոտինը յուրածած, ժամանակ առ ժամանակ կարծես քնի մէջ, հաս ընդհատ բացակայութիւններ էր արձակում: Բաւանանմայ բուր, պատուրի որդի Շիլլերը, որ իւր մշտական, ոչնչից չըխանդարուող լուծիւնն չնորհիւ խորին իմաստասիրի անուն էր հանել մեր մէջ՝ մի առանձին հանդարտութեամբ նստած էր լինում անխօս. նոյն իսկ ուրախ Շիլլերը—այդ մեր ժողովների Արիստոֆանը—խաղաղում և ժպտում էր միայն. երկու-երեք նորեկներ հանգիւստը հրճուածքով ակնաջ էին դնում մեզ...: Բայց գիշերը, կարծես թէ առած, խաղաղութեամբ անցնում է, ասում են: Ահա բացում է և միջնաղը, և մենք յուզուած, ուրախ, ագիւ, անարը (այն ժամանակները օդի հոտն անգամ չկար մեղ մօտ) և հոգու մի հանձնի խոնջութեամբ ցրում էինք մեր տները...: Միտս է, երբ դատարկ փողոցներով բոլորովին հողիացած անց էինք ինչու, նոյն իսկ աստղերին էլ աւելի փայտօրէն էինք մտիկ տալիս, հենց զիտանա նրանք՝ և աւելի մօտեցել, և՛ հասկանալի էին դարձել մեզ...: Եւ երջանիկ ժամանակ. չեմ ուրում հաւատարմ: որ դրանք ի դուր անցած լինին: Ասեմք դա զուր չկրու էլ—չկրու նոյն իսկ այն մարդկանց համար, որոնց յետոյ կ'անցըր փաշտեցին...: Որքան իմ նախկին ընկերները այդպիսի մարդկանց անպատահելի վրան նայելիս հենց կարծում են, թէ

նեակի մէջ խօսում էր, խօսում էր ճարտար—կարծես իսկ և իսկ Դէմոսթենէսը լինէր՝ կատարած ծովը դէմ կանգնած: Բանաստեղծ Սուբոտինը յուրածած, ժամանակ առ ժամանակ կարծես քնի մէջ, հաս ընդհատ բացակայութիւններ էր արձակում: Բա

աղբուրտ
Ինչ ա-
ն էլ ան-
ոչ բողո-
այլ տա-
թիւն—
ն տեսա-
լով: Վար-
արարցի-
րով, ա-
րով իւր
կորած
դրած
նր լուս-
տադար-
աւակի
անուան-
հանուող
ը չնչի-
նք մի-
նք, իսկ
ն ցեխի
ով կամ
ն երկու-
ն պատ-
մակ-
ած ան-
ա նոյն
երի մէջ
չու մէջ
կան չէ
առահա-
րկրին-
խիւղի
պէս զի
անա-
միջո-
ուրքն է
նախ-
ն չա-
նունք, և
ն են
լայնա-
տ իրա-
մէջ...
դոցն
ը չն
մՄան-
նահան-
ող ան-
ր՝ ա-
կատե-
մարդ-
ն զար-
ն էի
ողջկա-
յցելու-
անդրա-
րախ,
ձայնով
ն մի
գրում,
անդրա-
րախ-
թի-
ն ծե-
նա-
միայն
ն չա-
ր կէս
միշտ
լատա-
րում:

ունենալով ժողովրդից, աշխատում էին որքան կարելի է շուտով գոհացում տալ նրա պէտքերին. քանի քաղաքացին աւելի ջուր գործ անէր, այնքան թուրութեամբ օգուտն էր. ահա այդ պատճառով երբեք չէր պատահել, որ թուրութեան, բացի բացառական դէպքերից, իւր գնորդին անջուր թողնէր:

Իսկ այժմ: Այժմ ջրիկները ամա- կանով վարձուած լինելով, նրանց հա- մար աւելի օգուտ է, որ քանի կարելի է քիչ գործ կատարեն. նրանց ինչ հոգն է, թէ քաղաքացին առանց ջրի կրճատ, իրենց ոչ հով է և ոչ սուր գրանցի. Բացի այդ, նոր ջրիկներն ա- դատ վարձկաններ լինելով, գնորդը (մուշաբի) ասած բանը չեն հասկա- նում, նշանակուած անքի չկան՝ ուր պարտաւոր լինէին ջուր տանելու, նը- րանք թաղերի, փողոցների վրայ չեն բաժանուած, հապա աղատ են ունի կողմն ուղէ ջուր տանելու: Ահա այդ տեղից էլ առաջանում է այն, որ քա- ղաքի ջրբաժան ծորակների շուրջ ա- ուաւորից մինչև իրեկուն հասցին բաղ- մութիւն է հաւաքուած լինում որպէս զի կարողանայ մի որ և լցէ ջրիկի սկիւր թաղցրացնել և իւր անհրաժեշտ ջրի կարիքը հոգալ: Այժմ որ գործ է, նա էլ ջուր է աստանում: Նկէք մի օր և մի բանի ըստ միայն կանգնեցէք Հա- լաբարի հրապարակում եղած ծորակի մօտ. տեսէք այդ մանր աղջկանց ո- աղերանց, թէ ինչպէս աղաչում-պաղա- տում են թուրք կամ բուրդ ջրիկներ- րին, որոնք սակայն նրանց լնդուն չեն հասկանում, բայց խմում են, թէ ինչ է նրանց ուղածը և պահանջում են, որ նախ փողը վճարեն, յոպս զի ապա ջուր տանեն... Բայց իրաւ անգամ կը- տեսնէք նաև պատուաւոր մարդիկ կանգ- նած հերթի են սպասում, որ էշի տա- կաւոր հոտներից ձգած ջուր տանեն տուն:

Բ. Առաջուայ ջրիկները (թուրութե- չիները) երկար ժամանակ քաղաքային վարչութեան կարգադրութեան համբե- րելով քաղաքացիներին ջուր մատակա- րարում էին իրենց համար որոշուած գնով: Սակայն վերջերքը ջրիկները գործադու արեցին՝ իրենց համար ան- ձեռնառու համարելով վերի յիշուած գնե- րով ջուր բաժանելը, որովհետեւ քաղա- քային վարչութիւնը նոր կարգադրու- ւում:

Այլ ևս չկարողացայ համբերել և ամեն բան խոստովանեցայ Ռուսներին: Ան- կարելի է որ սիրահարուած երիտասար- ղը ին անընդ որ միմեին չպատմէ. իսկ ևս, տանք, ամեն բան էլ խոստովա- նում էի: Ռուսներին Այդ միջոցին ամ- բողովին նրա աղբեղութեան տակն էի գտնում, և այդ աղբեղութեանը, ինչ պահում, շատ մասերում օգտակա- տեղաւ ինձ համար: Առաջինը նա եղաւ, որ առանց արհամարհանել ինձ մօտե- ցրեց իրեն և յղիւց: Բուռն սիրով սի- րում էի ևս Պոկրսովուն և մի տեսակ երկիւղ էի զգում նրա հոգեկան մար- քութեան առաջ. բայց Ռուսներին աւե- լի մօտ էի: Իմ սէրը իմանալով, այն- պէս ուրախացաւ, որ չեմ կարող նկա- րարել ինչ չնայած, զրկախառնեց ինձ, և սիրաւ խրատ տալ և հա- կացնել իմ նոր դրութեան ընդ ծան- րութիւնը: Նա սկսեցինքս կախել... Ասեմք դուք ինքներդ էլ դիտէք արդէն, թէ ինչպէս է լսում ևս: Նրա խօս- քերը մի անսովոր ներգործութիւն ու- նեցան ինձ վրայ: Ներգործութիւն ու- նալի կերպով դպիւ իմ անձն յարգանք աւելացաւ ինձ մէջ. ևս լուրջ կերպա- րանք առի և դարձաւ ծիծաղելու: Յիշում եմ, այդ ժամանակ մինչև իսկ սկսայ զգուշութեամբ ման գալ, կար- ծես թէ կըծուած թանկագին հեղու- կով լի բաժակ դնակուած լինէր, որը վախենում էի սրտիկուց... Նա շատ քաղաքաւոր էի, ամառանքը որ բոլորն էլ դէպի ինձ հաճ էին: Ռուսներն ուղե- քարեկամանայ իմ հոգոյս հաստի հետ, թէ ևս տանք, նոյն իսկ ինքս էլ էի հա- մարեն թէ ստիպում, որ նրանց ծանո- թացնեմ...

Թիւն էր արած, որ ծորակներից թու- րութեանը ջուրը նոր աւելացած գնելով տալ, մինչև իսկ միմեին ծանո- նակ արդեւուած էր նրանց, որ բարձ- րացնեն ջրի գինը:

Ուրեմն պէտք էր սպասել, որ քաղա- քային վարչութիւնն ինքը ջուր մատա- րարելով ժողովրդին, ջրի գինն էլ իջնեցէր, քանի որ այլ ևս քաղաքային ջրի ու քաղաքացիների միջև միջնորդ՝ ջրիկներն չկային, այլ անմիջական յա- րաբերութիւն էր հաստատուած և միջ- նորդների ստացած օգուտը մնալու էր քաղաքացիների քսակում: Սակայն հա- կատակն է պատահում:

Առաջ Հալաբարում օրինակ տասնե- րեւ թուրք ջրիկ վճարում էին 1 բուր- լի, այսինքն թուրքին արժէր 8¹/₂ կո- պէկ. թուրքը համարելով 12 դոյլ, աստանում էին, որ 144 դոյլին վճարում էին 1 բուրլի, մօտաւորապէս 1¹/₂ դոյ- լը 1 կոպէկ:

Իսկ այժմ թէ և ջրի գինը պակասա- ցում է, բայց այդ այնպիսի պայման- ների մէջ է դրուած, որ քաղաքացին հազիւ է օգտուած գրանցի. Նրեք տե- սակ տակաւունք է չինած. 4 դոյլնոց՝ 3 կ., 11 դոյլնոց՝ 8¹/₂ կ., և 24 դոյլնոց՝ 17 կոպէկ. մեծ մասամբ գործ են ա- ծում 12 դոյլնոց տակաւին ջուրը, որ- պէս աւելի չափաւոր: Բայց որովհետեւ գործածութեան մէջ կոտորակ արտա- յայտող փող չկայ, ուստի և ջրիկները վերցնում են փոխանակ 8¹/₂ կոպէկի 9 կոպէկ, այսինքն թուրքին 8¹/₂ կո- պէկ աւելի է հարկէ այդ 9 կոպէկը նրանք վերցնում են միւս անգամ 8 կոպէկ վերցնելու պայմանով, լրաց ունի է երկրորդ անգամ նրանց երեսը տես- նում:

Ել չինք յիշում անօրէնութեան դէպ- քեր, երբ ջրիկները նախ ծորակի մօտ փող են պահանջում ջուրը տուն հա- ցնելու համար, բայց չեն տանում, այլ խարում են:

Այսպէսով ուրեմն տեսնում ենք, որ քաղաքային վարչութեան արած կար- գադրութիւնն իւր նպատակին չէ ծա- րայում. ժողովուրդն առաջին, որ վը- րում է ջուր ունենալու յարմարութիւ- նից և երկրորդ՝ ջուրն այժմ աւելի թանկ է աստանում, քան առաջուայ թու- րութեանը ժամանակ:

Ի դէպ, ջրիկները ժողովրդից 8¹/₂ կոպէկ վերցնելով, ամեն անգամ 3/4 կոպէկ աւելի են գումարում. հետագոր- քեր էլ իմանալ, որ է գնում այդ ա- ւելորդը, քանի որ ջրիկներն իրենք էլ ամեն անգամ ծորակի մօտ ծառայողին են տալիս իրենց վերցնելու ամեն անգամ 3/4 կոպէկ:

Վերջացնելով մեր նկատողութիւնը, աւելորդ չէ քաղաքային վարչութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել այս ամենի վրայ և մի հարց առաջարկել. ինչից է որ քաղաքի ուրիշ մասերում թուրք- չիներն թող է տրուած ժողովրդին ջուր բաժանել, իսկ Հալաբարում—ոչ. եթէ քաղաքային վարչութեան նոր կարգա- դրութիւնը լաւ է, ինչի համար միայն Հալաբարն է օգտուած այդ առաւելու- թիւնից:

Ռ. - Բ.

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Վ Ա Ն

ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆ. — Պարսկաստանն եւ- րոպական պետութիւնների, մանաւանդ Անգլիայի և Ռուսիայի առանձին ուշա- դրութեան առաւելանքից մէկ է կաղ- մել միշտ: Ուստի բոլորովին պարմա- լի չէ, որ այդ պետութիւնները մեծ նախանձախնդրութեամբ աշխատում են իրենց շահերն առաջ տանել և ասում են կրճատեցնում ամեն անգամ, երբ ի- րենց հակառակորդներն աջողութիւն են ձեռք բերում: Այս անգամ հերթն Անգ- լիային է: Ինչպէս արդէն յայտնի է, պարսից կառավարութիւնը ռուսական մի ընկերութեան իրաւունք է տուել Պարսկաստանի մի քանի կէտերում ճա- նապարհներ շինել, երկաթուղի անց- կացնել: Բնականաբար առ մի առա- լիկութիւն է ռուսաց քաղաքականու- թեան և առևտրի աշխուժութեան համար: Եւ անա Անգլիայում սկսան ներդառն- թէ ինչի չեն կարողացել դառ առաջն առնել: Հնդկաստանի Բոմբէ քաղա- քում հրատարակուող անգլիական «Times of India» թերթը խօսելով այդ մասին, զարման է յայտնում, որ Անգ- լիայի կառավարութիւնն անուշաղիք է թողնում Պարսկաստանի հարաւային մասը, մինչև իսկ հիւսիսային մասում Ռուսիան անաղին առաջադիմութիւն է գործում: Այդ լրագրի կարծիքով ան- հրաժեշտ է, որ անգլիացիները Հնդկաս- տանից մինչև Պարսից ծոցն երկաթու- ղի շինեն հենց 1876 թուին գնդապետ Վ. Բեկէրի տառաշարած ծրագրի հա- մաժամ, այսինքն Կորաշից կարելի է երկաթուղի շինել ափի մօտերքով մինչ Բենդեր-Աբաս, ապա դէպի հիւսիս Նը- դի վրայով դէպի Սպահան, այնտեղից Բաղդադ. այդ գիծը պէտք է Ալեքսանդ- րեստում միանայ Միջերկրական ծովի հետ, իսկ Սպահանից էլ առանձին հիւ- ղի շնորհիւ Բասորի հետ Լրագրի ա- սկիւր նախ որ այդ գիծը ռուսաց Ան- գլիական երկաթուղուն գուզնիցաց կըլինի և նրա համար սպառնալիք կը դառնայ՝ եթէ որ Ռուսիան փորձ անէ Հնդկաստան արշաւելու. երկրորդ դա- Ռուսիային արդէն կըլինի Պարսից ծո- ցում հաստատուելու: Եթէ այդ կողմից անգլիացիները ոչինչ չանեն, այն ժա- մանակ Պարսկաստանի առևտուրն ամ- բողջապէս ռուսաց ձեռքը կ'անցնի: Ար- դէն ուշ կըլինի, ասում է լրագրի, ե- թէ Անգլիան միայն այն ժամանակ տես- նէ իւր գանդաղկոտութեան հետեւնը, երբ Պարսկաստանն էլ երկրորդ Բու- խարա դառնայ, իսկ Պարսից ծոցը՝ ռուսաց ծով, նման Կասպից ծովին:

Թիվ-Գիվ. — Անգլիայից լրագրե- րից աւելիով հաղորդել էինք, որ սու- թանը չափազանց կասկածաբով է վե- րաբերում դէպի իւր բարձր պաշա- տեանները և իրեն փառա յիշում էին, ինչպէս յանկարձ մեծ կարգաւոր Սայիդ փաշայից հաշիւ է պահանջել մի ինչ որ եւրոպացու հետ ունեցած խօսակ- ցութեան մասին: Ինչպէս երևում է, դա երկաթուղիի մասին ծնունդ է, որին աւելի է տուել դէպքը:

Տրապիզոնի վրայէթի կապալառուն, որ մասնաւոր մարդ է, տարեկան յոր- չեալ կապալով վեր է առած լինում այդ վրայէթի պետական հարկերը և ամենախիստ միջոցների է դիմելու ե- ղի ժողովրդից քանի կարելի է շատ տուրը հաւաքելու համար: Գիւղացիները զայրացած, չորս թէ հինգ անգամ բո- ղի են ուղարկում մեծ կարգաւոր, որը սակայն անուշաղիք է թողնում այդ խնդիրները: Այն ժամանակ գիւղացի- ները մօտ 8—10 հազար հողով գնում են Տրապիզոն անգլիական հիւպատո- սի մօտ և խնդրում նրան, որ Անգ- լիան իրենց պաշտպանէ: Հիւպատոսն այդ մասին անմիջապէս հեռագրում է Վ. Պոլսի անգլիական դեսպանին: Բայց

տեղական վալին Կաղրի-բէյը պատուի- րում է այդ հեռագրին ուշացնել, մինչև որ ինքը հեռագրէ սուլթանին: Ահա այդ բանի վրայ բարկացած, սուլթան Աբդի Է-Համիդը յանդիմանում է մեծ կարգաւորին և մտադիր է լինում նրան պաշտօնից հեռացնել, բայց վիճաւորա- կան և ծովային մինիստրների միջնոր- դութեամբ յետ է կանգնում իւր մտա- դրութեանից և երկու բարձր պաշտօ- նեաներ է ուղարկում գործը քննելու հա- մար: Գննութեան հետեւեք դեռ յայտ- նի չէ:

— Ներկայումս երկրասարդ խրդիւ Աբաս փաշան յունիսի 28-ին ա- ռաւօտան «Faqoum» շողենաւով հա- տիլ է Վ. Պոլսի և իջնանել է Նորդ-քեօշ- կում: Նոյն օրը սուլթանը մեծ վեղբի և բարձրագոյն պաշտօնեաներով չըբա- պատուած՝ ընդունեց խրդիւին:

Սուլթանը խրդիւին իմտիպի չեա- նաւ է շնորհիւ և խիստ բարեկամա- բար է վարուել հետը: Նոյն օրը Նորդ- քեօշկում բանկետ է կազմուում, ուր հրաւիրում են մեծ կարգաւորը, բարձր- աստիճան պաշտօնեաները և Խրդիւի հետեւորդները:

Մինչոյն ժամանակ Վեննա է եկել նաև Ներկայումս անգլիական դեսպան լորդ Արմիթը, որ Կարբաթ է ուղե- ընում, ուր կըմնայ մինչև խրդիւի Վ. Պոլսից Վեննա ուղևորելու: Խրդիւր մտադիր է եւրոպական բոլոր մայրա- քաղաքներն այցելել:

ԽԱՆԸ ԼՈՒՐԵՐ

ձառարանի մէջ. Թանախորդը կանչում է սպասաւորին և ասում. — Մինչև երբ էք պահում ձուկերը: — Մինչև որ ամենքն էլ ծախուին,— պատասխանում է սպասաւորը:

— Ինչ արանչիլի գլխարկ է, բարե- կամ, արդեօք քանիսով գնեցիք: — Կինը լաւ չեմ իմանում, որով- հետեւ գնած ժամանակս խանութպանն այնտեղ չէր:

— Կարողանա՞նք պարտատէրին. — Կերպապէս երբ պիտի վճարէք ձեր պարտքը: — Այն չարթին, երբ երկու ուրբաթ հանգիպի:

— Կարողանա՞նք պարտատէրին. — Կերպապէս երբ պիտի վճարէք ձեր պարտքը: — Այն չարթին, երբ երկու ուրբաթ հանգիպի:

Մի պարոն իւր ժամացույցը ցոյց տա- լով իւր կնիքը, ասում է. — Ձեռ իմանում թէ ինչու կանոնա-

միտ է: Այ կըտեսնէք. մեզ բոլորիս էլ կըզարմացնէ այդ աղջիկը: — Ինչպէս: — Ահա ինչպէս... Դուք դիտէք որ հենց այդպիսի աղջիկներն են խեղդուած, թունաւորուած և այլն: Մի նայէք նրա այնպէս խաղաղ եղածին. բուռն են նրա կրքերը, իսկ բնաւորութիւնը— Ստուռած մի արագէ: — Եւ, այդ արդէն ինձ թուում է, թէ բանաստեղծութիւն էք անում դուք, ձեզ պէս մտաւորական համար, հետեւ չգնանք, դուք ևս էլ հրաւիրալ թուում: — Ձե՛ս ասեմք, ժողովրդով պատասխա- նեց ի՞նչ: — Ինչ կըլիկաբերի բնա- ւորութեանը, դուք փառք Աստուծոյ, նրա շնորհըն անգամ չունեք: — Ինչ ժողովրդիւն է աս էլ: — Այս: Ինչ էք ասում, դա ամենա- մեծ հանգիստութիւնն է...: Ներս մտաւ Վրդեցիկը և կառնածան- քով քրոջն ու Լիմենին նայեց: Նա վերջերքս լրարկ էր: Նրանք երկուսն էլ սկսան հնար խօսել: Բայց նա հաղիւ էր ժողովում նրանց կատակներին և պա- տասխան և ինչպէս Պիղատովը նրա հա- մար մի անգամ տակ էր, սխալը նա- պատասխան նման մալի տուեց նրանց: Սակայն հաւանական է, որ աշխար- հում գեռ եղած չլինի այնպիսի մէկը, որ գտն է մի անգամ իւր կեանքում դրա- նից էլ վատ մալի կուտած չլինի: Վո- լընցիկը պզուտ էր, որ Նատալիան իւր ձեռքից գնում է, և նրա հետ էլ կար- ծես դիտելի էր խոյս տալիս իւր ոտները տակից: Ո Ս Տ Ա Ն Ի Կ (Նըշարունակով)

որ կերպով չէ բանում. կարծում հարկադր է մաքրել:

—Այ, հայր իմ, պատասխանում է փոքրիկ Նուարդը, վստահ եմ որ մաքրել է. ես և փոքրիկ եղբայրս երէկ պարտէզի աւազանի ջրով լուացանք այդ:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Հ. ՈՐ - Դ Ա Ր - Ի
ՀԻՄՆԱՍՏՈՒՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հինգ հարկաւորան բուրի

№	ստան.	սեր.	ստան.	սեր.	ստան.	սեր.
1	3770	18	1422	33	15539	
1	6867	18	3283	33	16345	
1	11808	18	18536	34	590	
1	13297	18	19021	34	1461	
2	5157	19	2043	34	4432	
2	7897	19	8721	34	6870	
2	12579	19	16949	34	7121	
2	15549	19	19289	34	11838	
2	16992	20	181	34	16562	
3	936	20	8422	34	18334	
3	2458	20	10533	35	4997	
3	9146	20	19641	35	6607	
3	9673	21	692	35	19828	
3	10019	21	3916	36	1525	
3	10759	21	7233	36	3130	
3	16983	21	8274	36	5640	
3	18973	21	14170	36	7057	
4	1585	21	18453	36	11352	
4	3166	22	718	37	3442	
4	16248	22	8499	37	5029	
5	802	22	9268	37	8832	
5	5276	22	11006	37	9602	
5	6772	22	11674	37	10549	
5	13227	23	1015	37	12543	
5	14012	23	1489	37	13371	
5	16359	23	8775	37	13372	
6	17380	23	9306	37	18792	
6	17402	23	10679	38	2521	
7	4326	23	11131	38	3013	
7	5403	23	11588	38	3798	
7	5763	23	16656	38	5006	
7	5818	24	1598	38	11059	
7	9526	24	4590	38	17592	
7	16483	24	16685	38	18515	
8	11122	24	18128	39	5882	
8	19035	25	3924	39	6145	
9	800	25	7814	40	4048	
9	2724	25	9455	40	5863	
9	4252	25	12149	40	9801	
9	6910	25	12238	40	17563	
9	9246	25	19608	40	18540	
9	12449	25	19897	40	19970	
9	13947	26	1467	41	4699	
9	13993	26	8323	41	6610	
9	17235	26	15587	41	9256	
9	19877	27	4142	41	9288	
10	567	27	4494	41	18149	
10	5991	27	5638	42	1085	
10	9533	27	8604	42	9689	
10	9674	27	11966	42	9802	
10	16517	27	18508	42	12215	
11	1966	27	19529	42	16213	
11	4623	28	6867	42	16878	
11	8197	28	9944	43	5560	
11	9003	28	11121	43	6885	
11	15154	28	13667	43	7837	
11	16927	28	19973	44	2667	
11	18459	29	2999	44	3557	
12	3048	29	3206	44	11368	
12	7509	29	6018	44	12155	
12	12881	29	8068	44	16277	
12	13329	29	8946	45	4057	
12	13987	29	11197	45	5675	
12	14743	29	12668	45	8692	
12	16127	29	14615	45	13053	
13	760	29	15738	45	19368	
13	1714	30	2475	46	3173	
13	5542	30	3882	46	3832	
13	13296	30	10525	46	6599	
14	17680	31	2193	46	7749	
14	19081	31	5117	46	12147	
15	381	31	5451	47	4150	
15	2992	31	10565	47	8121	
15	10562	31	14765	47	11006	
15	11920	31	18823	47	11482	
15	12600	32	3881	47	15752	
15	19112	32	8057	47	19908	
16	4997	32	8103	48	4077	
16	6091	32	8921	48	11656	
16	7314	32	15243	48	17353	
16	12602	32	16615	49	6056	
16	14953	32	18234	49	14213	
17	127	33	338	49	16566	
17	3185	33	940	50	1127	
17	5531	33	2475	50	6393	
17	13378	33	2895	50	18086	
18	1354	33	12073			

ՊԱՐԻՉ, 5 յաւելի. — Ֆրանսիական կառավարութիւնը Բանկիի իւր ներկայացուցին պատուիրել է բոլորել

սխալները ֆրանսիական նաւերը ուժարկովս դէմ, որով միջազգային իրաւունքն խանգարում է: Լրագիրներն առաջարկում են հռոմեական միջոցներ գործ դնել Սիամի դէմ, և խորհուրդ են տալիս անգլիական յայտարարել ներքին վրայ ուշադրութիւն չդարձնել: Դեկտեմբ. որ երեքշաբթի այդ առթիւ հարցապնդում էր արեւելքի և եւրոպայի միջոցների բորժարութիւնն պահանջելով: Կարծում են, որ Դեկտեմբ. պատասխանի այն մտքով, որ կառավարութիւնը վճռել է Սիամից պահանջելու, որ նա ճանաչէ Ֆրանսիայի իրաւունքները և հարկաւոր բաւարարութիւնը տալ:

ՎԵՆԵՍԱ. — Մոնկաչից ստացուած հեռագիրները հաղորդում են, որ գրեւորապես Պալիցքերի մետաղէ գազաղը մինչև կայարան ձեռնների վրայ են տարել փոխ-պալիցքերը:

ՊԱՐԻՉ, 6 յաւելի. — Դեկտեմբ. իւր ընկերներին առաջարկել է Սիամին հեռակալ ուղտամետաղն ուղարկել. Վեկոնդ գետի ձախ ափը՝ չինական սահմանից սկսած զինչի ֆրանսիային, նոյն պէս զինչի Բատաւմարայի և Անգլիայի նահանգները, որոնք 1864 թուին Կոմիսից բաժանել էին, գրառական հատուցում տալ Կոնգոյում սպանդած Ֆրանսիացիների համար և անմիջապէս սահման որոշող յանձնաժողով նշանակել:

ԼՈՆԴՈՆ. — Պատգամաւորների ժողովում Դեկտեմբ. յայտնեց, որ ամեն տեսակ միջոց ձեռք է առել Բանկիի բրիտանական գաղթականների ապահովութեան համար. նոր մարտականք կ'ուղարկուին, և թէ հանգամանքը պահանջէ Սիամի անկախութիւնը մեծ նշանակութիւն ունի Անգլիայի համար: Ֆրանսիական նոյն պէս ցանկութիւն է յայտնել Սիամի անկախութիւնը պահպանելու:

ԲՈՐՍԱ

ՊԵՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆ, 6 յուլիսի			
Մորս. կուրսը, 3 ամսով, Լոնդոնում	10 ֆ.		
ստեր. համար 94 ¹ / ₁₀₀	94 ¹ / ₁₀₀	11	
Եւրոյի 100 մար.	11	46 ¹ / ₁₀₀	
Պարիզ 100 ֆրանկի.	11	37 ¹ / ₁₀₀	
Մորս. կուրսի. տրամադրութիւն. խաղաղ է	11	6610	
Նոր կարած պարտքը. 7 ¹ / ₁₀₀ առ. 7 ¹ / ₁₀₀ մարս.	11	9256	
Մարտային կուրսը (100 միտալ լուրջութիւն...)	11	9288	
151	առ. 152	մարս.	18149
Արծաթը.			
Բորսային դոլը.	4 ¹ / ₂ միլի 5 ¹ / ₂ օ.		
Պետ. բան. Ա. հրատ. 5% տոմս.	103 ¹ / ₂ առ. ք.		
2-րդ.	103 ¹ / ₂ առ. ք.		
1883 թուի 6% ոսկեայ ընտր.	153 ¹ / ₂ առ. ք.		
1884 թուի 5% —	158	առ. ք.	
Եւրոյի 100 և 1000 լուրջութիւն			
5% ֆ. հրատ. 101 ¹ / ₂ —			
Ֆ. հրատ. 103 —			
1864 թ. Ա. ներքին փոխառութիւն.			
փոխառութեան 5% տոմսը.	242	առ. ք.	
1866 թ. ֆ. —	226	—	
Եւրոյի կրկնապատկումը 103 ¹ / ₂ առ. ք.			
Ներքին փոխառ. 4% I սերիան	95 ¹ / ₂ —		
II սերիան	94 ¹ / ₂ —		
III սերիան	94 ¹ / ₂ —		
IV սերիան	94 ¹ / ₂ —		
Ազն. կալ. բան. 5% գրառութիւն.	99 ¹ / ₂ —		
4 ¹ / ₂ օ. —	99 ¹ / ₂ —		
Արք. ազն. կալ. բան. 5% փոխառութեան տոմսը.	194 ¹ / ₂ առ. ք.		
Հարաւ-Արեւմտեան երկաթուղ.			
4% օրկարացիան.	93 ¹ / ₂ առ. ք.		
Մոսկովա-Նիսի.	93 —		
Ռիսկովա-Նիսի.	99 —		
Կուրսի-Նիսի.	99 —		
Կալ. փոխառ. վարկի ընկեր.			
4 ¹ / ₂ օ. ընկեր. գրառութիւնը.	153 ¹ / ₂ —		
5% —	101 —		
Պետերբուրգի բաղ. վարկի ընկ.			
5% օրկարացիան.	101 ¹ / ₂ առ. ք.		
Մոսկովայի.	101 ¹ / ₂ առ. ք.		
Օրկարացի 5 ¹ / ₂ օ.	101 ¹ / ₂ առ. ք.		
Քիմիկի.	98 ¹ / ₂ առ. ք.		
Լեհաստանի կալ. բանկի 5% —			
գրառութիւնը.	101 ¹ / ₂ առ. ք.		
Եւրոյի նահանգի կալ. բանկի 5% և 5 ¹ / ₂ օր. —	100 ³ / ₄ առ. ք.		
Եւրոյի կալ. բանկի 5% —	101 ¹ / ₂ առ. ք.		
Պարտաւոր.	100 ³ / ₄ —		
Տուրայի.	101 ¹ / ₂ —		
Կիւի.	101 ¹ / ₂ —		
Մոսկովայի.	101 ¹ / ₂ —		
Բեռնարդա-Տարիկիան.	100 ³ / ₄ —		

Նիսի. — Մամար.	101	առ. ք.
Դոն.	100 ³ / ₄ —	
Վիլնյայի.	101 ¹ / ₂ առ. ք.	
Քիմիկի 5% և 6% —	101 ¹ / ₂ և 100 ³ / ₄ մարս.	
Բուխարայի.	101 ¹ / ₂ և 100 ³ / ₄ մարս.	
Ալեքսանդրի գնդը.	461	առ. ք.
Պետերբ. և փոխառութեան ընկեր.	—	
Միջազգային առեւտրական.	464	—
Վարդա-Նամայի առեւտրակ.	817	—
Սիբիրի բանկի.	600	—
Քեռտարար. — Տարիկի.	575	առ. ք.
Եւրոյի կալուածական.	510	առ. ք.
Պետերբ. — Տուրայի.	437	առ. ք.
Պարտաւոր.	605	առ. ք.
Նիսի գործող. — Մամարայի.	640	մարս.
Վիլնյայի.	615	առ. ք.
Դոն.	805	—
Նիսի.	610	առ. ք.
Մոսկովայի.	—	
1827 թ. կրակից ապահովուող առեւտր. ընկերութիւն.	1150	առ. ք.
Հիսիս. ապահովուող ընկ.	248	—
Կոնստան.	360	առ. ք.
Ռոստոյի նաւադարձութեան և առեւտր. ընկերութիւն.	720	մարս.
Կալուած. և Վերկուրի. ընկ.	400	առ. ք.
Ռոս. երկաթ. գլխ. ընկեր.	245 ¹ / ₂ —	
Մոսկովա-Նիսի գնդի երկաթ.	475	—
Կուրսի-Վիլնյայի.	373 ¹ / ₂ առ. ք.	
Ռոսկովա-Քուրսի.	82	—
Գրեյս-Պարի.	165	—
Հարաւ-Արեւմտեան.	115	—
Բորսայի տրամադրութիւնը խաղաղ է.		

Խմբագիր — հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆՍԻՍ ՍՊԱՆՍԻՍԻՍ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Երկաթուղի

Թիֆլիսից Բաթում՝ է գնում մարտար 2 գնացքը առաւօտեան 9 ժ. 30 ր., և Բաթում հասնում է երեկոյան 9 ժ. 45 ր.

Թիֆլիսից Բաթում՝ է գնում № 4 պոստային գնացքը, երեկոյան 6 ժ. 50 ր., և Բաթում է հասնում առաւօտեան 8 ժ. 15 րոպէին:

Թիֆլիսից Բաթում է գնում պոստային № 3 գնացքը՝ երեկոյան 1-ից 20 ր. անց:

Բաթումից դուրս է գալիս մարտար № 1 գնացքը առաւօտեան 9 ժ. 45 ր. անց, իսկ Թիֆլիս և հասնում երեկոյան 9-ից 52 ր. անց:

Բաթումից դուրս է գալիս պոստային № 3 գնացքը զինքուրա ժամը 11-ից 25 ր. անց, իսկ Թիֆլիս և հասնում երեկոյան 9-ից 20 րոպէ անց:

Բաթումից պոստային № 4 գնացքը դուրս է գալիս զինքուրա ժամը 11-ից 10 ր. անց և Թիֆլիս և հասնում երեկոյան ժամը 5-ից 50 ր. անց:

ԱՄԱՐԱՆՈՑԱՅԻՆ ԳՆԱՅԻՆ

Թիֆլիսից Միսկովայի գնում է № 24 գնացքը ճաշից յետոյ ժամը 3-ին:

Միսկովայից Թիֆլիս է գալիս առաւօտեան ժամը 8-ից 10 րոպէ անց:

Թիֆլիսից Կոնստանդնուպոլիս է գնում № 47 գնացքը երեկոյան ժամը 9-ից 20 րոպէ անց:

Կոնստանդնուպոլիս և Կալիս է գալիս № 48 գնացքը երեկոյան ժամը 1-ից 30 րոպէ անց:

Պոստային կառքերի

Երեկոյան ժամը Թիֆլիսից և Վիլնյայից միջոց մայիսի 4-ից սկսած մինչև նոյեմբ. 4-ը:

Թիֆլիսից դուրս է գալիս Առաւօտեան ժամը 7-ին հինգ հոգու տեղ ունեցող կարի ուղ. զինքուրա է Միսկովայի և միս օրը երեկոյան ժամը 7-ին հասնում է Վարկիկալից: